

Hvad skal vi dog med Filmtaget og dets ballongynge? Kultur side 4

...
Det er så skønt at have vidst det hele tiden
1. sektion side 8

Galaktisk kunst på Planetarium
Kulturforsiden

Foto: Jens Drenth, Nilsa West, Topping Philip Høst

POLITIKEN

Tirsdag

12. nov. 2024
Årgang 141. Nr. 43
Pris 49,00
Kundecenter
Politiken 70 15 01 01
1. udgave
www.politiken.dk

Ung vrede | Gymnasieelever strejker i protest mod sparekrav og reform af uddannelser. 1. sektion side 4

En del af de strejkende unge samlede sig i går til demonstration på Rådhuspladsen i København. Flere steder havde eleverne også blokeret undervisningen. Foto: Martin Lehmann

POLITIKEN MENER

Rummelig balletskole

Den Kongelige Ballet er på vej i den rette retning.

Der er få mere hæderkronede og traditionsrige kulturinstitutioner i Danmark end Det Kongelige Teaters ballet og den dertil knyttede balletskole.

I mere end et kvart årtusind har balletten og skolen været en hjørnesteen i dansk kultur og et af de områder, hvor Danmark også havde en kulturel førerposition internationalt. Men i de senere år er glansbilledet krakeleret fælt, og både balletten og skolen er nu midt i et nødvendig opgør med en usund kultur og et alt for snævert kropsideal.

Som Politiken har afdækket sidste år, har ansatte på balletskolen opfordret normalvægtige børn helt ned til niårsalderen til at tage sig og springe måltider over. 17 børn fortalte Politiken, at de havde udviklet spiseforstyrrelser på grund af den hårde pædagogik, og det er nu ved at blive afklaret, om der skal udbetales erstatning til en del. Og problemerne med kulturen på balletten er ikke begrænset til balletskolen. I sidste måned bragte Radio III en historie om, at 139 ansatte i en trivselsmåling havde fortalt om krænkede adfærd.

MEN NU SKER der noget. I oktober besluttede bestyrelsen og teaterchef Kasper Holten at lukke balletskolens fem første klassetrin, droppe de årlige stopprøver, hvor elever kan smides ud, og indføre et loft over, hvor mange forestillinger balletbørn må medvirke i. Forleden blev der udpeget en ny balletchef, Amy Watson. Mandag blev der offentliggjort en ny fireårig støtteaftale mellem staten og Det Kongelige Teater. Det er et samlet Folketing, der står bag aftalen som eksplicit forpligtet nationalscenen til at have et særligt fokus på trivsel.

Det er gode og nødvendige tiltag. Selv om det altid vil være ekstremt hårdt at blive og være en kongelig balletdanser, skal balletten også følge med tiden. Ingen børn og unge skal sulte sig selv for at kunne være med, tværtimod skal balletten nu vise, at den kan finde plads til sundere og flere forskellige kropstyper end traditionelt.

Det Kongelige Teater er og skal være et sted for den ypperste scenekunst, men det skal også være et sted, der følger med tiden. Ikke på bekostning af kunsten, men for at fremtidssikre den. **mr**

Nye regler tvinger landmænd til at bruge kemi, der får køerne til at bøvse mindre

Mælkebønder skal fra 2025 fodre deres kvæg med et stof, der får dyrene til at bøvse mindre af hensyn til klimaet. Landmændene er skeptiske over for reglen.

KLIMA

IDA NATHAN

Kvægkonsulent Freja Bylling sad forbløffet tilbage, da hun i sidste måned deltog på Landbrugsstyrelsens digitale informationsmøde om de nye regler for fodring af mælkekøer, der træder i kraft efter nytår.

Tilføje reglerne skal konventionelle mælkebønder enten fodre deres kvæg med mere fedtholdigt foder året rundt eller give dyrene et kemisk stof kaldet Bovaer mindst 80 dage om året. Begge dele påvirker køernes fordøjelse og får dem til at producere mindre metan, hvilket politikerne har vedtaget skal ske. Dels i landbrugsaftalen fra 2021 og i den historiske trepartsaf-

tale for landbruget, der er ved at blive forhandlet på Christiansborg.

Freja Bylling arbejder som kvægkonsulent hos landboforeningen Vestjysk, og hendes oplevelse er, at landmændene oplatter de nye regler som et valg mellem to onder: »De fleste har af erfaring lært, at store mængder fedt har konsekvenser for dyrene, og de er skeptiske over for Bovaer, fordi det er kemi, og de ikke rigtig ved, hvad det er».

Derfor gik Freja Bylling til tasterne under Landbrugsstyrelsens informationsmøde og spurgte via chatfunktionen, hvad konsekvensen er, hvis en landmand undlader at give sine kvæg

Bovaer eller fedtholdigt foder og samtidig afstår fra at søge kompensation fra den pulje på 76 millioner kroner, som politikerne har afsat. Puljen åbner for ansøgninger i sidste uge og skal dække landmændenes ekstraudgifter til fedtholdigt foder og Bovaer.

Regelbrud kan udløse politisag

En embedsmand fra Ministeriet for Grøn Trepart svarede uden tøven på Freja Byllings spørgsmål, at det ikke er en mulighed for landmændene at lade være at fodre med mere fedt eller Bovaer.

»Det er strafbart. Der er straffebestemmelser knyttet til ikke at overhol-

de kravene», sagde embedsmanden og tilføjede, at »det er helt standard i forhold til miljøkrav i forhold til landbruget. Der vil være en mulighed for, at det overgår som en politisag».

Svaret overraskede hende. »Jeg tænkte: Hold da op. Jeg stillede spørgsmålet, fordi det er en forespørgsel, jeg har fået fra de landmænd, jeg taler med. De bryder sig ikke om, at de skal fodre med Bovaer», siger Freja Bylling.

De nye regler gælder alle konventionelle mælkebønder, der har over 50 kvæg.

Fortsættes side 4

”
Jeg var tvunget til at stoppe op, tage styringen over mit liv og rette fokus mod mig selv.

5 708730 910129 00046

POLITIKENS FORLAG

Verdensberømt kunstner vil ...

Fortsat fra forsiden

Mens han tegner, fortæller han, hvordan det franske rumagentur i 1977 forsøgte at finde alternative måder at flyve på – med inspiration fra Montgolfier-brødrene, der opfandt varmluftballonen.

Den øverste halvdel af varmluftballonen er lavet af aluminiseret mylar, og den nederste halvdel er lavet af linnear polyætylen, forklarer han begejstret.

Mange af sætningerne afslutter han med 'you know?'. Ordene flyver ud af hans mund med den største selvfølgelighed. Det er ret komplekst. Jeg bliver helt forvirret.

Den gigantiske kunstinstitution, som skal være her permanent, er en del af Planetariums nye række af udstillinger om rum og rumteknologi. Tomás Saraceno værker er inspireret af luftballoner, og kosmiske edderkoppespind skal åbne samtalen om de helt store og ubesvarede spørgsmål. Dem om vores opfattelse af universet og vores rolle i det.

Et andet perspektiv

Det bliver nok ikke det store problem at fascinere gæsterne, hvis man ser på Tomás Saracenos karriere.

Allerede inden han var færdiguddannet, fik han en udstilling på arkitektbiennalen i Venedig i 2002. Året efter var han på kunstbiennalen samme sted. Siden da er han kun steget i luftlagene. I 2018 og 2019 udstillede han på det prestigefulde museum Palais de Tokyo i Paris.

Verdensstjernen har også før været forbi Danmark. I 2020 forvandlede han det underjordiske udstillingssted Cisterne på Frederiksberg til et vandreservoir, hvor gæsterne blandt andet skulle sejle gennem store installationer af edderkoppespind.

Edderkopper er han evigt optaget af og har da heller ikke efterladt dem i Cisterne. 'Cosmic Threads' af Saraceno fortolker af de eksisterende galakser 'Edderkoppespind', 'Sort enke' og 'Tarantel', som deler navne med velkendte edderkopperarter.

Det er, som om han blander kunstarter, videnskaber og tidslinjer, når han først går i gang med at forklare. Han kommer både forbi den italienske forsker og astronom Galileo, den russiske satellit 'Sputnik' og sin tid i Nasa's art

■ Tomás Saraceno har skabt et univers af kosmiske edderkoppespind og glaskugler inspireret af varmluftballoner i Trappegalleriet på Planetarium midt i København. Foto: Nicolai West

residence, når vi snakker om inspirationen bag udstillingen.

Når jeg spørger, hvordan han samler alle de tanker, siger han bare: 'Jeg ved det ikke' på spansktonet engelsk og griner lidt, så rynkerne om hans øjne samler sig.

»Det er universets mysterium. Hvordan hjernen ... Du ved, der er en forbindelse. I neurovidenskaben prøver de at beskrive hjerneaktivitet, og hvordan minder bliver til. Det er en del af universets mysterium, for man ved det ikke endnu, siger han.

Og så fortsætter han med at fortælle om, hvordan forskellige kulturer ser på rummet. At der er en sydchilensk stamme, der tilbyder en statue, der ikke bor på en planet, men i universet.

»De ser planeterne bebor de rummet imellem og er derfor i stand til at observere livet på nogle af de planeter. Det elsker jeg.

»Jeg tror, at det er meget vigtigt at forstå en anden kosmologi, et andet perspektiv, end ens eget. Der var også engang, hvor man tænkte rummet fuldstændig anderledes. Der er en arrogance i at tænke: Åh, jeg kan se hele universet. Man ser aldrig det hele. Kun en del af det og kun om natten. Måske, siger han.

Derfor har han fortolket Montgolfier-brødrenes varmluftballon. Mens man normalt ser en luftballon fra jorden, skal hans værker kunne ses på andre vinkler. Når man går gennem rummet og op ad de mange trapper, ser man værkerne fra alle sider – og ændrer dermed sit perspektiv.

»Vi flyver altid med udgangspunkt i

denne planet, ikke? Men vi er ikke nødvendigvis centrum. Vores udgangspunkt kunne gælde for andre galakser med andre stjerner og andre planeter, som ikke er placeret med de samme koordinater som vores, siger Saraceno.

Suppe af kvarker og kosmisk støv
Det har længe været en drøm for Tomás Saraceno at samarbejde med et planetarium.

Men mens han har gået blandt gæsterne og lagt sidste hånd på opstillingen, er nerverne begyndt at melde sig. Han oplever Planetariums gæster mere krævede end dem, der kommer på et kunsthalleri.

»Jeg har de sidste par dage været meget optaget af, hvordan folk har reageret. Jeg kørte i elevator med nogle af de her ... nørder ... og tog mig selv i at tænke: Lægger de mærke til det? Kan de lide det? Folk kommer her med en idé om, hvad de skal se, og en forventning til, hvordan de får det at se, fordi de er interesserede i rummet på forhånd.

»Jeg kender de her rumfolk. Og vi forsøger langsomt at ændre ordforrådet og prøver at fortælle noget andet end før. Det kan måske føre til frustration, skuffelse eller nysgerrighed. Jeg håber, at gæsterne bliver inspireret og måske overrasket over, hvad udstillingen er.

»At de spørger sig selv: Okay, hvad handler det om? Og stiller endnu flere spørgsmål, siger han.

Saraceno bliver en gang imellem afbrudt af et spørgsmål fra elektrikerne, der stadig arbejder på at få de lysprojektorer, der mangler, til at virke. Da

BLÅ BOG

Tomás Saraceno

Født 1973. Argentinsk arkitekt og kunstner, bosat i Berlin.

Arbejder i krydsfeltet mellem arkitektur, kunst og videnskab. Samarbejder med flere forskellige universiteter. Modtog Calder-trofæet i 2009 ved kunstbiennalen i Venedig.

det lykkes, kaster de kosmiske spindelvæv indviklede tråde skygger på væggene omkring os, så universet udvider sig.

Nogle af værkerne er faktisk usynlige, fortæller han og peger. Jeg ved ikke, hvad jeg skal kigge efter. Så beder han mig tage et par skridt til siden. Pludselig afsløres et kompliceret edderkoppespind, der er så fint, at det forsvinder i det skarpe lys i bestemte vinkler.

»Vi er alle en del af denne suppe af kvarker og kosmisk støv, som på en eller anden måde samles. Dig, mig, en tredje, en edderkop, det kosmiske spind. Hvad forbinder os?»

»Det virker, som om alt er forbundet. Men hvis det virkelige var sådan, ville vi ikke stå over for global opvarmning, klimaforandringer eller den uretfærdighed, vi ser i dag på planeten. Jeg prøver at tænke over, hvordan det hænger sammen, you know?»

rosa.bjerre@pol.dk

En kritisk stemme kunne have klædt ny Springsteen-dokumentar

Ny Springsteen-dokumentar tager temaet op fra mesterens tre seneste danske koncerter, men det føles lidt som at få proppet pointerne ind med ske.

SET OG HØRT
SUNE HØJRUP BENCKE

Road Diary: Bruce Springsteen and The E Street Band. Kan ses på Disney+

Bruce Springsteen var min barndoms helt, min ungdoms Buddha (som U2's Bono engang har formuleret det), og han er min livslydsager i voksenlivet. Jeg har set ham et uantal af gange. Blandt andet også til begge koncerter i Parken i 2023, og som jeg for har beskrevet det, var det en intens oplevelse af fællesskab og samhørighed, der også var præget af en overordnet foruroligende tematik.

For det handlede om fortid og afsked og venskab og loyalitet de to julaftener sidste år, og selv om det var en hyldest til livet, stod jeg også der i mængden og tænkte, at det både var et smukt og perfekt farvel til en mand, der er i karrierens sidste fase. Den oplevelse havde jeg ikke lyst til at spolere ved at se Springsteen i Odense i år, så hvor svært det end var for mig, måtte mesteren undvære min tilstedeværelse i O-Town.

Nu er der så kommet en souvenir fra den turné, der stadig er i gang, fordi Springsteen har besluttet sig for at fortsætte på landevejen, til tandroffen ryger. 'Road Diary: Bruce Springsteen and The E Street Band' hedder dokumentaren, og den er for det meste poleret, pæn, påtaget kammeratlig og en overraskende selvoptaget hyldest fra et menneske, der ellers ikke er udpræget selvoptaget.

Springsteen selv står bag filmens voiceover, og ifølge beskrivelsen på Disney+ er der tale om 'det mest dybdgående indblik nogensinde i tilblivelsen af deres (Springsteen og hans The E Street Band, red.) legendariske liveoptrædener, inklusive optagelser af bandprøver, backstage-øjeblikke, sjældne arkivklip og personlige kommentarer fra Springsteen selv.

Jeg kan hurtigt komme i tanke om ret mange andre dokumentarliggende tv-stumper inklusive koncertoptagelser, jeg har set gennem årene, der har fået mig meget mere op at køre end 'Road Diary'. Okay, temaet er det samme som koncerterne, og det kan godt være begynder undervejs, men det føles lidt som at få pointerne serveret med en grydeske. Musikken er stadig saftigt svingende, men fællesskabsfølelsen mister lidt sin gnist, når der skal overføres hele tiden.

Måske havde det været en god idé med en dygtig, ikke-kælen interviewer, der kunne lokke refleksioner og åbenlysdom frem. Der kunne spørge kritisk til Springsteens ublu koncertpriser – 780 kroner for en ståplads i Parken, dvs. 3.120 kroner for en familie på fire Springsteen-fans, versgo at skylle – og prikke lidt til, hvorfor et så skarpt blik som Springsteens, der altid har kunnet gennem-bore USA, analysere og afsløre og beskrive, pludselig kan overse, hvordan landet er kørt helt fundamentalt af sporet.

Vi ses i vores drømme, lyder det fra Springsteen, og den er jeg med på – der må han også godt være min helt.

sune.bencke@pol.dk

■ Bruce Springsteen i Parken i juli 2023. Koncerten føltes som et langt, smukt farvel. Arkivfoto: Christian Falck Wolff